

Sygn. akt VI U 467/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 kwietnia 2016 roku

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący SSR Zofia Pawelczyk

Protokolant stażysta Aleksandra Łaszuk

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2016 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy D. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...)w W.

przy udziale zainteresowanego (...)w B.

o zasiłek chorobowy

z odwołania D. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia (...), znak: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. z dnia (...)roku, znak: (...), w ten sposób, że uznaje, iż D. P. nie ma obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego za okres od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r. wraz z odsetkami w łącznej kwocie 1.818,10 zł;

II. oddala odwołanie w pozostałej części.

Sygn. akt: VI U 467/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia (...), znak: (...)Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. odmówił D. P. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r., a także zobowiązał do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 1.818,10 zł.

W uzasadnieniu decyzji wskazał, iż w okresie orzeczonej niezdolności do pracy odwołujący świadczył usługi w (...) w B. na podstawie zawartej umowy zlecenia. Tym samym wykorzystał zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z jego celem. Wobec powyższego utracił uprawnienie do zasiłku chorobowego za cały okres orzeczonej niezdolności do pracy. Jednocześnie wskazał, iż nienależnie pobrany zasiłek chorobowy podlega zwrotowi wraz z należnymi odsetkami ustawowymi.

(decyzja z 28 sierpnia 2015r. – k. 1 akt rentowych)

D. P. wniósł odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do zasiłku chorobowego za sporny okres.

Uzasadniając swoje stanowisko wskazał, iż organ rentowy bezpodstawnie odmówił mu prawa do zasiłku chorobowego za cały okres orzeczonej niezdolności do pracy. Skoro bowiem umowa o dzieło trwała do dnia 31 stycznia 2013r., to przysługiwał mu zasiłek chorobowy za okres od 01 lutego 2013r. do 11 lutego 2013r.

(odwołanie – k. 1)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...)w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. W treści pisma przytoczył argumentację zawartą w powyżej wskazanej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 2)

Postanowieniem z dnia 04 marca 2016r. Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego (...) w B..

(postanowienie z dnia 04 marca 2016r. – k. 14v; pismo procesowe z dnia 24 marca 2016r. – k. 28)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. P. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą od dnia 01 stycznia 2010r. i z tego tytułu zgłoszony jest do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnego.

(dowód: potwierdzenie o dobrowolnym ubezpieczeniu chorobowym – k. 4 akt rentowych)

W okresie od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r. odwołujący był niezdolny do pracy z powodu choroby i otrzymał za ten okres zasiłek chorobowy.

(okoliczność bezsporna)

W trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim odwołujący wykonywał pracę zarobkową na podstawie zawartej z (...)w B. umowy cywilnoprawnej (umowa o dzieło dydaktyczne z przeniesieniem praw autorskich) na okres od 01 grudnia 2012r. do 31 stycznia 2013r.

Przedmiotem umowy było przygotowanie i zaprezentowanie zajęć dydaktycznych z następujących przedmiotów: prawne uwarunkowanie gospodarki przestrzennej i ochrony środowiska, projektowanie budynków i budowli, zasady projektowania. Zgodnie z treścią umowy, za wykonanie dzieła (...)w B. zobowiązała się zapłacić odwołującemu wynagrodzenie w wysokości: po 80 zł za godzinę wykładów oraz po 80 zł za godzinę ćwiczeń.

Na podstawie powyższej umowy odwołujący przeprowadził zajęcia dydaktyczne w następujących terminach: 02 grudnia 2012r., 16 grudnia 2012r., 12 – 13 stycznia 2013r. oraz 26 stycznia 2013r.

Na ostatnim zjeździe, w dniu 26 stycznia 2013r. odwołujący przeprowadził zaliczenie, dokonywał wpisów ocen do indeksów i kart egzaminacyjnych.

(okoliczność bezsporna, a nadto notatka służbowa – k. 5 akt rentowych; dok. zawierający terminu zjazdów – k. 18 – 20; zasady projektowania – k. 21; umowa o dzieło – k. 22)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych w dniu(...) wydał decyzję, na mocy której odmówił D. P. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r.

(dowód: decyzja z 28 sierpnia 2015r. – k. 1 akt rentowych)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego, których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a także na podstawie oświadczeń stron co do okoliczności bezspornych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie D. P. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie była zasadność decyzji ZUS odmawiającej odwołującemu D. P. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r., a także zobowiązującej odwołującego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia organu rentowego jest regulacja zawarta w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity - Dz. U. z 2014 roku, poz. 159; dalej jako: ustawa zasiłkowa). Zgodnie z tym przepisem ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

W przedmiotowej sprawie Sąd ustalił, że odwołujący D. P. przebywał na zwolnieniu lekarskim w okresie od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r. W trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim odwołującego łączyła z (...)w B. umowa cywilnoprawna. Na tym ustaleniu, organ rentowy oparł swą decyzję, zaskarżoną w niniejszym postępowaniu, wywodząc, że zachowanie odwołującego należy interpretować jako wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, a więc jako naruszenie wspomnianego wyżej art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach.

Jak wynika z powyższego kluczowym zagadnieniem do rozważenia w niniejszej sprawie było prawidłowe zakwalifikowanie zachowania odwołującego w świetle regulacji z art. 17 ust. 1 ustawy o świadczeniach. Przepis ten zawiera dwie przesłanki utraty prawa do zasiłku: wykonywanie pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy, bądź też wykorzystywanie zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z jego celem. Warto w tym miejscu dodać, że stwierdzenie choćby jednej z tych przesłanek wystarczy do uznania utraty prawa do zasiłku chorobowego (tak też: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2010 roku, sygn. akt III UK 71/09). W przedmiotowej sprawie organ rentowy powołał się na wykonywanie pracy zarobkowej przez odwołującego w okresie orzeczonej niezdolności do pracy. W świetle przytoczonego orzeczenia należy zauważyć, że samo stwierdzenie zaistnienia tej przesłanki wystarczy do orzeczenia utraty przez ubezpieczonego prawa do zasiłku.

W kwestii wykładni pojęcia "wykonywanie pracy zarobkowej", mającej zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia, czy wskazane w decyzji organu rentowego i potwierdzone w ustaleniach faktycznych czynności odwołującego stanowiły taką pracę, należy wskazać, że orzecznictwo Sądu Najwyższego przyjmuje wąską wykładnię tej przesłanki utraty prawa do zasiłku chorobowego, uznając zasadniczo, że wszelka aktywność zarobkowa w okresie pobierania zasiłku powoduje taki skutek. Sąd Najwyższy uznaje jednak, że od tej zasady mogą istnieć odstępstwa uzasadnione zwłaszcza sporadycznym i formalnym charakterem czynności ubezpieczonego lub ich niezbędnością dla kontynuacji działalności gospodarczej, jak niektóre czynności związane z zatrudnianiem pracowników, opłacanie czynszu itp. Możliwość uznania, że nie dochodzi do utraty prawa do zasiłku chorobowego, w przypadku aktywności zmierzającej do osiągnięcia zarobku w czasie pobierania tego zasiłku, występuje jednak tylko wówczas, gdy ma ona charakter incydentalny i wymuszony okolicznościami (por. wyrok SN z 15 czerwca 2007r., II UK 223/06). Stanowisko dopuszczające tego rodzaju wyjątki jest już wyraźnie ukształtowane w orzecznictwie (wyroki SN z: 9 października 2006r., II UK 44/06; 15 czerwca 2007r., II UK 223/06; 11 grudnia 2007r., I UK 145/07; 6 lutego 2008r., II UK 10/07; 5 czerwca 2008r., III UK 11/08; 3 października 2008r., II UK 26/08; 6 maja 2009r., II UK 359/08).

Z ustalonych przez Sąd okoliczności wynika, że w trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim odwołujący wykonywał pracę zarobkową na podstawie zawartej z (...)w B. umowy cywilnoprawnej na okres od 01 grudnia 2012r. do 31 stycznia 2013r. Zgodnie z treścią umowy odwołujący w dniu 26 stycznia 2013r. przeprowadził zajęcia dydaktyczne, na których przeprowadzał zaliczenie, a także dokonywał wpisów do indeksów i kart egzaminacyjnych.

W toku postępowania odwołujący podnosił, iż w dniu 26 stycznia 2013r. nie prowadził zajęć dydaktycznych, a jedynie przeprowadzał zaliczenie. Wskazywał ponadto, iż tego dnia musiał stawić się na uczelni, ponieważ nie miał go kto zastąpić, a on nie mógł żądać od studentów, aby stawili się na zaliczenie w innym terminie. Z powyższymi twierdzeniami nie sposób się zgodzić. Skoro bowiem odwołujący był chory, to w okresie orzeczonej niezdolności do pracy w ogóle nie powinien wykonywać żadnej pracy zarobkowej, niezależnie od tego na czym ona polegała. Z treści umowy wynika bowiem, że za każdą godzinę wykładów i ćwiczeń odwołujący otrzymał wynagrodzenie. Przeprowadzenie zaliczenia i dokonanie wpisów w indeksach i kartach egzaminacyjnych również stanowiło część umowy i również z tego tytułu odwołujący otrzymał wynagrodzenie. Nie ulega zatem wątpliwości, iż w przypadku choroby niedopuszczalne było, aby odwołujący pojawiał się na uczelni i dokonywał zaliczeń zajęć. Jeżeli niemożliwe było znalezienie zastępstwa, to należało zmienić termin zajęć na okres po zwolnieniu lekarskim odwołującego. Z powyższych ustaleń wynika zatem, iż w okresie niezdolności do pracy odwołujący wykonywał pracę zarobkową na rzecz (...)w B., osiągając z tego tytułu korzyść majątkową.

Jednocześnie Sąd wskazuje, iż nie znajdują uzasadnienia twierdzenia odwołującego, jakoby z uwagi na okres trwania umowy o dzieło do dnia 31 stycznia 2013r., brak było podstaw do odmowy przyznania mu zasiłku chorobowego za cały okres niezdolności do pracy. Jak bowiem wynika z powołanej powyżej regulacji, ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Zatem wykonywanie pracy zarobkowej w dniu 26 stycznia 2013r. uzasadnia odmowę przyznania zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia, tj. za okres od 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r.

W dalszej kolejności wskazać należy, iż na mocy zaskarżonej decyzji organ rentowy zobowiązał także odwołującego do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami. Nie wszystkie jednak świadczenia pobrane nienależnie podlegają zwrotowi. Zgodnie bowiem z treścią art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej, jeżeli świadczenie zostało pobrane nienależnie z winy ubezpieczonego, lub wskutek okoliczności, o których mowa w art. 17 tej ustawy, wypłacone kwoty podlegają potrąceniu z należnych ubezpieczonemu zasiłków bieżących oraz z innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Podstawą dla zwrotu nienależnie pobranego świadczenia jest przepis art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity - Dz. U. z 2015 roku, poz. 121), zgodnie z którym osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11. Jednocześnie ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych precyzuje, co należy rozumieć pod pojęciem nienależnie pobranych świadczeń. Otóż zgodnie z regulacją z art. 84 ust. 2 tej ustawy za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

W związku z powyższym należy uznać, iż podstawą nienależnie pobranego zasiłku jest wykazanie, iż faktycznie wypłacone odwołującemu świadczenie było świadczeniem nienależnym. To z kolei prowadzi do wniosku, że organ rentowy powinien wykazać zaistnienie przesłanek z cytowanego wyżej art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Sąd analizując uzasadnienie skarżonej decyzji w kontekście przytoczonego stanu faktycznego uznał, że nie doszło w niniejszej sprawie do spełnienia żadnej z przesłanek przemawiających za uznaniem, iż wypłacone odwołującemu świadczenie (zasiłek chorobowy) było świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 84 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Niewątpliwie zasiłek chorobowy nie został mu wypłacony na podstawie jakichkolwiek fałszywych dokumentów, nieprawdziwych zeznań, czy też w związku ze świadomym wprowadzaniem w błąd organu rentowego przez odwołującego, co oznacza, iż nie sposób uznać za spełnioną przesłankę z art. 84 ust.

2 pkt 2 ustawy systemowej. Odwołujący nie wprowadzał również świadomie organu rentowego w błąd, bowiem w rzeczywistości był chory, a wystawione mu zwolnienie lekarskie nie budziło wątpliwości.

Dla przyjęcia, iż świadczenie było nienależne ustawa wymaga również, aby ubezpieczony pobierający to świadczenie był pouczony o braku prawa do jego pobierania. Dodać należy, że ciężar udowodnienia zaistnienia wskazanych przesłanek spoczywa na organie rentowym. O ile organ w treści uzasadnienia decyzji oraz w swym stanowisku wyrażonym w odpowiedzi na odwołanie przywołuje okoliczności mające świadczyć o tym, iż odwołujący podjął pracę zarobkową w okresie zwolnienia lekarskiego, a więc okoliczności przemawiające za utratą przez niego prawa do zasiłku chorobowego, o tyle jednocześnie należy zauważyć, że organ rentowy w ogóle pomija kwestię pouczenia odwołującego o utracie prawa do zasiłku w przypadku podjęcia zatrudnienia.

Zważyć także należy, że w uzasadnieniu skarżonej decyzji organ rentowy ograniczył się do powołania obowiązujących regulacji prawnych, zaś w uzasadnieniu faktycznym nie wskazał okoliczności mających przemawiać za spełnieniem przesłanek z art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej, ograniczając się jedynie do ustalenia, że w okresie od 01 grudnia 2012r. do 31 stycznia 2013r. odwołujący świadczył usługi na rzecz (...) w B.. W związku z powyższym zdaniem Sądu świadczenia pobranego przez odwołującego nie można uznać za świadczenie nienależnie pobrane, którego zwrotu może domagać się ZUS.

W wyroku z dnia 19 lutego 2014r., sygn. akt I UK 331/13, SN stwierdził, że: „artykuł 66 ust. 2 ustawy z 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie stanowi przepisu szczególnego w stosunku do art. 84 ust. 2 u.s.u.s. - w tym znaczeniu, że wyłącza stosowanie tego ostatniego przepisu do nienależnie pobranych świadczeń. Przepis art. 66 ust. 2 ustawy zasiłkowej określa w szczególności sposób zasady potrącenia oraz egzekucji, nie wyłącza natomiast stosowania definicji nienależnie pobranych świadczeń, wynikającej z art. 84 ust. 2 u.s.u.s.”. Wskazany pogląd SN potwierdza, iż regulacje dotyczące nienależnego świadczenia na gruncie ustawy zasiłkowej nie wyłączają definicji takiego świadczenia z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Reasumując Sąd uznał, iż rzeczywiście odwołujący w trakcie przebywania na zwolnieniu lekarskim wykonywał pracę zarobkową, co oznacza, że nie przysługiwało mu prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 14 stycznia 2013r. do 11 lutego 2013r. Jednocześnie jednak organ rentowy nie udowodnił, że świadczenie pobrane przez odwołującego było nienależnie pobrane, które uprawniałyby ZUS do zastosowania konstrukcji zobowiązania ubezpieczonego do zwrotu takiego świadczenia.

Mając na względzie powyższe Sąd orzekł jak w sentencji wyroku, zmieniając zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, iż uznał, że odwołujący D. P. nie jest zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 1.818,10 zł, zaś w pozostałym zakresie odwołanie oddalił.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w sentencji.